

Fjällbete 2007

en ansats till
verklighetsberättelse

Ett klipp ur den film som skapades 2007/2008 av elever från Medieprogrammet som en del i Fjällbetes projekt för unga entreprenörer...

Så här är verklighetsberättelsen upplagd:

<i>Kör så det ryker! – uppdraget från stämman 2007</i>	2
<i>Laguppställningen 2007</i>	4
Fjällbetes delägare.....	4
Fjällbetes samarbetare	5
Fjällbetes medarbetare.....	6
<i>Fjällbetes verksamheter</i>	8
Fårskötseln – fårens produktion av öppna landskap, kött, skinn & ull.....	8
Kunskapande Upplevelser & föredrag	10
Levande skola	11
Projekt	12
Maskinsamverkan	14
Personaluthyrning.....	14
Fastighetsägande	14
<i>Fjällbetes mötesplatser & kommunikationsytor</i>	15
Fjällbetes egna mötesplatser	15
Andras mötesplatser.....	17
<i>Hur framgångsrikt har Fjällbete varit under 2007?</i>	19

Vid pennan där inte annan person anges – Linda Forss

Synpunkter, frågor, tips etc. kontakta mig gärna: linda@fjallbete.nu eller 073- 29 100 18

Kör så det ryker! – uppdraget från stämman 2007

Inför 2007 stod Fjällbete vid ett vägskäl:

- att med egna medel stärka basverksamheten i form av lammproduktion och "Levande skola" och därmed låta fortsatt utveckling ske långsamt med ideell tid eller i mån av utrymme inom basverksamheten
- eller
- att med externa medel (tex projektbidrag, andra stöd eller lån) bibehålla eller höja utvecklingstakten i av hela Fjällbetes idé om att fungera som en motor och ett nav i Åredalens lokala utveckling och ett alternativ till övrigt upplevelseutbud i Åredalen.

2007 års stämma gav Fjällbete ett tydligt uppdrag att lägga in en hög växel och driva mot de högre ställda målen, även om de skulle ge röda siffror i bokslutet. I uppdraget förtydligades att en sådan satsning skulle stötts av en tydligare ekonomisk styrning.

...och styrelsens uppföljning och riktning

Under 2007 gick styrelsen vidare med stämmans uppmaning om att köra så det ryker. Resultatet kan beskrivas som att Fjällbete lyckats hålla höjd men inte lyfta högre. En ekonomisk beskrivning av 2007 har ett särskilt avsnitt som avslutar denna sammanställning av 2007.

Styrelsen beslutade att

"Vi kan efter 2007 konstatera att Fjällbete befinner sig i ett läge där vi kan känna oss stolta över att ha lyckats uppnå mycket – om än inte allt vi hade ambition att åstadkomma. Samarbetet i styrelsen har känts bra och det är inspirerande när våra olika kompetenser kommit till sin rätt och till pass. Fjällbetes krokar som ligger ute kommer nog att få hugg samtidigt och då rasslar det till. Vi flyger inte ännu – men snart!"

Torgny Olofsson – ordförande i Fjällbete i Åredalen Ekonomisk Förening

- inleda en utökning av verksamheten genom att låta Fjällbete lägga bud på två fastigheter under 2007 – Undersåkers stationshus och gamla Mejeriet i Undersåker. Mejeriet blev affär och Fjällbete har fått ett fastighetsägarben att stå på.
- gå in som aktieägare i Jämtlandsgårdens slakteri och la tills vidare de egna slaktplanerna på is men tänker driva vidare i chark och annan förädling.
- driva frågan om ett lokalt sk leaderområde – ett tydligt sätt för Fjällbete att kommunicera en roll som samhällsutvecklare med fokus på att stärka den lokal ekonomin/demokratien.

Laguppställningen 2007

Det är relationer som är basen i Fjällbetes verksamhetsidé – från delägarskap till rent säljarbete, via enstaka möten med besökare i en fårhage. Relationerna kräver ömsesidig omsorg och ju större laguppställningen blir, desto mer krävs för att hålla relationerna levande och nyttja ökande potentialer. Flera nya grepp har tagits för att bygga relationer, samtidigt som gamla viktiga samverkansaktiviteter inte hunnits med i den omfattning vi önskat. Fjällbetes laguppställning för 2007 har varit nygammal. Här görs ett försök att visa upp laget uppdelat i "delägare", "samarbetare" i form av andra företag/verksamheter, "medarbetare" som jobbat för själva Fjällbete. Utöver dessa finns förstås många övriga supporters. Många är delägare, samarbetare, medarbetare och supporters på en och samma gång!

Fjällbetes delägare

2007 fick Fjällbete ytterligare 31 nya delägare som gjorde att vi vid årets slut var 111 företag och privatpersoner som gått in som delägare i Fjällbete i Åredalen Ekonomisk Förening. En ökning, men ändå ett avbrott i trenden av ökad ökning. Vi ökade med 31 st även 2006. Delägarskapen innebär att Fjällbete hade ett eget kapital på närmare 1 000 000:- vid utgången av 2007, vilket är en stor tillgång för företaget. Styrelsen diskuterade om delägarantalet bör begränsas, men kom fram till att det inte är aktuellt just nu. Kanske senare. Däremot är det viktigt för företaget att den som är delägare gör ett långsiktigt val och att vi hittar arbets-/kommunikationsformer som förmår att bygga delaktighet och delmaktighet.

Några ur laget samlas till ett ägarfårurum "I hagen och i fårungen" Nationaldagen 2007.

2007 ur en delägarfamiljs synvinkel!

En av höjdpunkterna för mig var när jag ,ljusa vårvällar ackompanjerad av vårfåglar, stängslade fårens hagar inför det efterlängtrade grönbetet./ Pappa Stefan

Det bästa var att jag ÄNTLIGEN fick sova över i fårhuset med mina kompisar när alla lamm kom. Tre nätter sov jag där och många lamm kom. Vi byggde lammboxar och såg till att alla mådde bra. / Sanna 8 år

Jag har kvar bilden i huvudet av när Stefan red vår häst Durum ner för byvägen med massor av får efter sig och fullt med folk längst vägen. Fårrusningen! /Mamma Nina
Hela min klass kom hem till oss och Jörgen och Fredrik tog hand om oss och visade fårklipping. Jag jobbade också mycket på stora klippningen av alla får och sorterade ull.Mycket ull!/ Malin 10 år

Fjällbetes samarbetare

Kött

Lammen har liksom tidigare slaktas hos Jompa Wolgers på Öhns gårdsslakteri i Strömsund Viss förädling till korv har i vanlig ordning gjorts av Sören Lundström – Fågelbergets chark, Strömsund. Dahlbom på torget, Diplomat hotel Åregården, Fjällgården, Fävikens egendom, Hummelstugan, Kall autolodge, Kretsloppshuset, Rautjoxa, Storulvån, The Black Sheep Villa Tottebo, Wersens och Åre Fjällsätra är restauranger som sålt Fjällbetes lamm under 2007. Några har även sålt Fjällbetes Fjällnöt (från Kläppen Gård). Jämfört med tidigare år har några nya kommit till och några gamla valt att inte köpa Fjällbetes lamm under 2007. ICA Åre har liksom tidigare år sålt "lamm i låda" färskt från slakt samt även erbjudit ett fryst sortiment och gett delägare 12% rabatt.

Skinn & ull

Åre hemslöjd, Åre brodyr & sömnad, Tapetseriet, Snickarglädjen, Joinery, Butik Fram, Gaupa och Jamtli har alla större nyttjare/förädlare/ återförsäljare av Fjällbetes skinn och ull. Det finns också antal privatpersoner som är regelbundna kunder. Flera enstaka kunder bidrar också till försäljningen.

Får- och markskötsel

Såå Mjölkgård, Fävikens Egendom, Klocka Gård, Enaforsholm, Kålåsens fjällhotell och Ottsjö/Keld & Beate Legind är samarbetsorganisationer när det gäller får- och markskötsel. Därutöver finns ett stort antal privata markägare som är Fjällbetes samarbetare.

Levande skola

Åre kommun är samarbetare när det gäller barn i behov av särskilt stöd och för gruppbesök. En entreprenörskapsatsning på ungdomar har gjorts i samarbete med Minnesfonden.

Finansiering

Finansieringssamarbetena har förändrats jämfört med tidigare år på så sätt att Fjällbete inte längre har projektfinansiering från EU/Länsstyrelsen, tidigare stödande finansiering från Länsstyrelsen för stängsling har inte erhållits och det egna kapitalet ökat med ökat antal delägare. JAK banken och enskilda delägare är de som under 2007 fortsatt att låna ut pengar till Fjällbete. Stödsparare i JAKbanken har genom sitt vanliga sparande möjliggjort att Fjällbete har ett större låneutrymme.

Strategi & utveckling & mötesplatser

Under 2007 har samtal kring strategisk samverkan och utveckling förts med bla Åre kommun, Åreföretagarna, Trångsviksbolaget och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Tre evenemang har arrangerats i samarbete med Birka Folkhögskola. Regionalt designcentrum i Jämtlands län har varit en samarbetspartner i arrangemanget "Fjäll, fjös & flärd". Även Länstrafiken var involverad. En grupp studenter från Stockholms universitet har tagit fram en idé till marknadsföringsplan för Fjällbete.

Fjällbetes medarbetare

Fjällbete har många medarbetare med skilda överenskommelser och åtaganden. De som varit mycket synliga som Fjällbetes ansikte utåt och lagt ner mycket jobb under 2007 presenteras nedan. Utöver dessa finns många medarbetare som med eller utan ersättning gjort kortare insatser som stängsling, arrangerat fårfest, assisterat den ekonomiska redovisningen, arrangerat "Fårrusningen" samt "Fjäll, fjös & flärd". Mångas engagemang i form av uppmuntran, delägarskap, inspiration, coaching etc. har bidragit till företagets utveckling under 2007.

Barn & ungdomar – Många barn är engagerade i Fjällbete. Så många att vi inte vågar skriva ut några namn i rädsla för att missa några. När fåren lammar hjälper de till, när ull ska sorteras gör de långa arbetspass, när tipspromenader ska arrangeras och när tovningskonsten ska läras ut så håller de i trådarna – överallt har de hjälpt till. Under 2007 har flera barn dessutom klivit in som entreprenörer och i vissa fall tjänat en slant på bland annat försäljning av smycken, godis och foton.

Catarina Nordin – timanställd för lönehantering + tillfälliga projektanställningar med finansiering av Åre Höstmarknad och Åre kommun/Leader. Catarina har även hjälpt till med hemsida och annan kommunikation.

Christer Ström – timanställd för div. fårskötsel och snickerier

Edvin Olsson – entreprenörsungdom som under 2007 ökat sitt redan stora engagemang i Fjällbetes alla verksamhetsdelar.

Fredrik Neiman* – heltidsanställd inom levandeskola/fårskötsel och är Fjällbetes klippa när det gäller Fjällbetes åtaganden när det gäller barn med särskilda behov.

Fåren – 400 tackor och 10 baggar (i runda slängar) fanns i fårhusen vid 2007 års utgång.

Helena Gjearum – har klivit in i företaget under 2007 via fästmannen Pierre och har under 2007 assisterat i fårarbete och skinnförsäljning. Är arkeolog och bereder bla skinn på vikingamässigt sätt.

Hundarna – Hundstaben har utökats med VD samt Bill under 2007. Akela och Bess är gamla trotjänare. (Men Bill betalade Fredrik själv så han slipper ha 111 ägare.)

Jörgen Andersson* – daglig ledare/företagsutvecklare. Han har haft fortsatt ansvar för den strategiska helheten, ekonomi- och finansieringsfrågor, markbidrag, personalfrågor, projektansökningar etc. Fyller i här och där när det kan behövas.

Keld Legind – sommarherde i Ottsjö. Har haft vissa transportuppdrag..

Lilian Alterskjaer – anställd ihållare av projektet "Fjällbete 007" på heltid. Dessutom engagerad på många kanter i sin kraft av "Fjällbetesuppfinnare". Men när Fjällbetes möjlighet att avlöna försvann med projektet 007, och en envis sjukperiod hindrade det fortsatta hanterandet av skinn och ull så blev det under våren också en avslutning på 5 års engagemang.

Maja Olsson – entreprenörsungdom som under 2007 ökat sitt redan stora engagemang i Fjällbetes alla verksamhetsdelar.

Olle Mobärg – IT-ansvarig och vandringsledare.

Pierre Lindblom* – tillsvidareanställd – fårskötsel heltidsersättning men ligger i mer än så. Har under 2007 undan för undan klivit in och tagit över det fåransvar som Jörgen tidigare haft.

Linda Forss – klev in som Jörgens parhäst och har berikat företaget med sina kompetenser och nätverk under året. Kommunikation är ordet som kan beskriva vad Fjällbete är, och detta har Linda åtagit sig och praktiserat utan att vi ännu vet hur det ska kunna ersättas.

Revisor – Mats Forsman – ny för 2007

Styrelsen – Torgny Olovsson, Renate Hedung, Helena Malmqvist, Jörgen Calmsund och Erik Danielsson har styrt Fjällbete under 2007.

Ulrika Neiman – timanställd för bokföring och ny i verksamheten 2007. Kanske världens mest verksamhetsinsatta bokförare tack vare att hon har sin äkta hälft i Fredrik Neiman.

Valberedningen – Erik Hedblad och Pierre Lindblom utgör valberedning.

Åsa Eriksson– arbetstränar hos Fjällbete och har gjort sig till en uppskattad medlem i gänget.

** Pierre, Fredrik och Jörgen utgör ett får- och levandeskolateam som ser till att arbeta på ett sätt som ger barn och får det de behöver när de behöver och på det sätt som de behöver.*

Fjällbetes verksamheter

Fjällbete bedriver många typer av verksamheter, som alla samverkar med varandra. Fjällbete har tidigare pratat om att företaget står på fyra ben – Fårskötsel, Levande Skola, Upplevelser/Event samt Projekt. Det har under 2007 blivit mer tydligt att den strukturen inte riktigt rymmer hela verksamheten och att varje del måste få större uppmärksamhet för att kunna bli något mer än bara en potential. Vi har under många år pratat om olika verksamhetsdelar men inte orkat driva säljandet, inte heller under 2007, men vi gnor på. Vi har under 2007 arbetat vidare med att bygga varumärket och i olika sammanhang kommunicera Fjällbetes idé och vilka tjänster som vi kan serva samhället och besökare med.

Små enkla, ovetenskapliga rundfrågningar har visat att många känner till Fjällbete men vi förknippas nästan uteslutande med "fårskötsel". Få verkar känna till Fjällbetes idé och de andra delarna i verksamheten. Frågan är hur det ser ut i Fjällbetes egen laguppställning?

Fjällbete har i enlighet med förslag från 2007 års stämma och styrelsens beslut, satsat hårt för att kunna hålla höjd och dessutom öka utvecklingstakten. I flera fall har vi agerat i enlighet med de projekt vi sökt projektstöd för även om vi ännu inte fått dem beviljade.

De verksamheter som presenteras här, är de som fanns 2007. Alla verksamheter välkomnar nya engagerade krafter som vill vara med och utveckla Fjällbete vidare. Flera ytterligare verksamheter kan läggas till inom ramen för Fjällbetes idé.

Fårskötseln – fårens produktion av öppna landskap, kött, skinn & ull

Fåren & köttet

Tackor, lamm och baggar hade ett gott 2007. 50 övervintrande ungtackor som var för klena för att slaktas 2006, fick efter ett fint sommarbete på Häggvallen bli det första frysta sortimentet hos ICA Åre. Några serverades på en fin konferens om de gröna marknads- krafterna hos Kungliga skogs- och lantbruksakademien i Stockholm. Vid mönstringen 2007 visade det sig att Fjällbete hade flera fina bagglamm, bland annat "Torgny" som numera ingår i Fjällbetes egna avelsbaggbesättning på 10 baggar. Den gamla trotjänaren och genspridaren "Kusarp" fick gå till de sälla betesmarkerna och hans uppstoppade byst finns till beskådande hos delägaren "The black sheep". När fåren stallades upp i oktober hade vi närmare 400 tackor och därmed maxbeläggning i våra två fårhus. Vi är ännu inte uppe i maxproduktion i besättningen eftersom många tackor är ungtackor.

Efterfrågan på Fjällbetes lamm överskred utbudet under 2007, precis som tidigare år. Restauranger var de huvudsakliga kunderna. Ett nytt spännande försök gjordes när ICA Åre gett sig i kast med att erbjuda ett fryst sortiment utöver de förbeställningar av "Fjällbetes lamm i låda" som ICA Åre erbjudit under flera år. Allt har skett på prov och erfarenheter när

det gäller förpackning, exponering etc. tar vi med oss framåt. En smakdemonstration av Fjällbetes lammstek, tillredd av Åregårdens kockar Johan & Jörgen gav värdefull information om kundernas vanor, konsumtionsmönster och kunskap.

Den ökade produktionen gjorde att kostnaderna för fåren ökade som förväntat – mer foder, mer halm, högre slaktkostnader, mer sommararbete med stängsling/fårflyttningar etc. Den rationella uppställningen innebär att arbetsbehovet inte ökat för normal vinterskötsel. Den ökade produktionen gjorde att även intäkterna för köttförsäljningen ökade.

Nytt för 2007 var att Fjällbete sålde fjällnöt från Kläppen gård till två delägande restauranger. Spännande steg på vägen.

Landskapet

Sommarbetet producerade mer öppna landskap och biologisk mångfald än tidigare eftersom större markområden nyttjades till den större besättningen. En viktig utveckling under 2007 var sommarsamarbetet med Ottsjö och Keld Legind. Nya strategiskt intressanta, efterfrågade men kostsamma marksamarbeten inleddes i Klocka och i Enaforsholm. Statligt stöd för brukande av mark är en stor del av fårskötselns intäkter. Stödet minskade 2007 och de stöd för stängsling som tidigare erhållits, utgick inte alls. Mer marker har alltså brukats 2007 jämfört med tidigare, mer nytta har skapats men intäkterna har minskat.

Skinn & ull

Tillgången på skinn överskred tillgången 2007 (2006 års produktion av ca 200 skinn). Försäljningen skedde i huvudsak via återförsäljare eller direkt till slutkund utan att passera Fjällbetes butik. Vid urvalet bland 2007-års skinn valdes de finaste skinnen ut för beredning och återtag. Några av de mest speciella skinnen sparades för handberedning – bland annat i kursform. Ett större antal skinn som vi inte bedömde ha avsättning för eller som vi inte tycker håller måttet såldes som råskinn till uppköpare i form av större garverier. I vanlig ordning har elever på textillinjen, Hållands folkhögskola valt ut sina skinn som de ska bereda i sin utbildning. 2007 blev ett avvaktande ullår där inget säljarbete eller satsning har prioriterats i brist på tid.

Kunskapande Upplevelser & föredrag

Under 2007 fick flera gamla och nya idéer om de upplevelser som Fjällbete kan erbjuda ytterligare färg och form.

Det är ingalunda klart men har kommit ännu en bit på väg och tydligare formulerat vad det är vi menar när Fjällbete erbjuder upplevelser och dessutom sålt några upplevelser som vi känner oss stolta över. Bland annat har vi förverkligat produkten "Vandra med får, herde och hund" samt tagit emot besökare i heldagsprogram med får och handskapande.

Väninnorna överraskningsfirar sin fårfarmardrömmande 40-åring med en dag hos Fjällbete

Vi vandrar och vallar får med herde och hund

Under senvintern 2007 utvecklades fyra kurskoncept som tänktes testas i samarbete med Birka Folkhögskola under sommaren 2008 för att sen och vidare även erbjudas fristående hos Fjällbete.

"Vi är en konsert" – "Vuxna & barn i lek & samspel" – "I wander, I wonder" samt "Slow, slow, slow!"

2007 innebar en minskad omsättning på upplevelser och föredrag. Under 2006 bidrog särskilt föredragsdelen med en ganska omfattande intäkt. Ingen säljverksamhet bedrevs vare sig tidigare eller under 2007.

Levande skola

Fjällbetes levande skola har under 2007 haft tre inriktningar där den sistnämnda om entreprenörskap är ny.

Särskilt stöd/anpassad studiegång

Som tidigare år tog Fjällbete emot ett antal ungdomar med behov av särskilt stöd/anpassad studiegång. Detta sköttes i ett avtal med kommunen. Under senare halvan av 2007 minskade uppdraget pga att ett av "våra" barn flyttade och vi erfara det jobbiga behöva säga adjö till ett barn som mådde väldigt bra av Fjällbete.

Fredrik Neiman har hållit i de praktiska och relationsmässiga trådarna men jobbar i ett team med Pierre och Jörgen.

"Jag har världens bästa jobb. Jag får klicka varje dag när han ser vad som händer med de här barnen när de får vara hos Fjällbete. De får vara den de är. Vi som jobbar har en idé om att låta barnen lyckas. Många är vana att alltid vara förloraren. Vi visar att det inte behöver vara så. Med fåren och hundarna hittar de något annat. Vi i personalen och fåren accepterar barnen precis som de är. Och vi har ett uppdrag, ett arbete att genomföra. Fåren ska ha mat. Det ska halmas. Det ska stängslas. Det är jobbigt. Vi hjälps åt. Vi klarar det. Vi fikar och pratar. Barnen blir en del av en arbetsgemenskap där de är viktiga och en del i teamet. Vi jobbar helt individ- och dagsformsanpassat. Vi improviserar och känner in. När det är läge att lyckas ställer vi krav, annars inte, så att de får känna lyckan i att lyckas – på riktigt!" /Fredrik Neiman – levande ledare

Klass i ordinarie undervisning

Som tidigare år tog Fjällbete utan ersättning emot elever från Stamgårde skola när fåren lammade, vid klippning, slakt ect. Och det blev som vanligt mycket uppskattat av elever och lärare. Verksamheten har diskuterats mycket bland Fjällbetes medarbetare under 2007 och vi har styrt mot att hitta samarbeten som har tydligare överenskommelser där inte minst skolans roll tydliggörs vad gäller deras initiativ och intressen och att de och att besökare finansierar verksamheten som till och med 2007 erbjudits utan ersättning.

Entreprenörskap

Projektet Kungen – projekt se nedan – samt samverkan kring "utökad prao" med Racklövskola. Denna del var ny för 2007 och en viktig utveckling.

Projekt

2007 blev, tvärt emot intentionerna, Fjällbetes första år sedan 2004 utan ett rejält inslag av projektfinansiering. I praktiken innebar detta att det funnits en externfinansierad heltids-tjänst MINDRE 2007 jämfört med de senaste åren. Det innebär mindre aktivitetsfinansiering och inte minst mindre finansierad verksamhet att fördela gemensamma kostnader mellan.

"Fjällbete 007"

Projektet "Fjällbete 007" avslutades från och med mars 2007. Projektledare var Lilian Alterskjaer. En slutrapport finns.

Fjällbetes slakt- & chark

Fjällbetes arbete med planering av egen slakt och chark drevs av en projektgrupp bestående av Lilian Alterskjaer, Jonas Lundmark, Anders Lundberg och Jörgen Andersson. Ritningar och kalkyler lånades från ett jämförbart slakteri och översattes till Fjällbetes förhållanden och en satsning skulle i runda slängar kosta 7 miljoner kronor. Så långt som in i april 2007 var planen att bygga ett eget slakteri för det egna lammslaktbehovet och för närområdets 240 nöt, 40 kalvar och 100 grisar. Avstämning med några tänkta finansiärer/finansieringskanaler visade att man tyckte att investeringen var för osäker och att bland annat alternativ-användningen av lokalen var svår att hitta – om slakteriet skulle visa sig olönsamt. Samtidigt fick en slaktsatsning i Hammerdal – Jämtlandsgården – ny fart och gav ytterligare skäl för Fjällbete att styra om planerna för att inte hamna i en kalkylspräckande konkurrenssituation. Fjällbete beslutade sig alltså om att fortsätta slakta lamm på annan plats, antingen hos Jompa Wolgers på Öhn i Strömsund precis som tidigare år, eller hos Jämtlandsgården. Omstyrningen innebar att Fjällbete gick in som aktieägare (10 000:-) i Jämtlandsgården, lade planerna på eget slakteri på is och plockade samtidigt upp en gammal fundering på att göra något fantastiskt kring mat (bland annat chark!), sammanhang, hushållning, upplevelser och kunskap – i och kring gamla Mejeriet i Undersåker.

Kungen – Kunskapande UNGa ENTreprenörer

Med finansiering på 100 000:- från "Minnesfonden" drev Fjällbete ett entreprenörskapsprojekt riktat till ungdomar. Projektmedlen har använts för att finansiera omkostnader för ungdomarna, skapandet av entreprenörskapsarenor och utlägg för projektledaren. Särskild projektrapport finns. Bland annat har projektet innehållit ett omfattande samarbete med Medielinjen på Åre Gymnasieskola. Linda Forss höll i projektet. Kontakta linda@fjallbete.nu för mer information och kunnat lägga mer tid på de ungdomar som är engagerade i företaget. Projektet fortsätter 2008 och 2009.

Leader – Åres Gröna Dalar(tidigare kallat Åre Bra Byar)

Under 2007 genomförde Fjällbete en förstudie om att bilda ett sk "Leaderområde". "Leader" är en metod som går ut på en stark och jämbördig samverkan mellan den offentliga, ideella och näringslivssektorn för att skapa utveckling. Leader ingår i EU:s Landsbygdsprogram, (samma program som t ex ger Fjällbete intäkter för en del av betesmarkerna). Uppdraget gavs av Hallenbygden, Kall och Åre kommun tillsammans. Förhoppningsvis leder detta till att Fjällbete får en hyresgäst i Mejeriet från slutet av 2008, med kontorsfunktionen för Leaderområdet "Åres Gröna Dalar" som kan stötta Åre kommuns byar och företagare till samverkanssatsningar för bl a en bättre gemensam landskapsanvändning, och stärka våra lokala produkter. Förstudien drevs med hjälp av 100 000:- från Länsstyrelsen och Åre kommun och finansierade en projektledarlön och vissa omkostnader. Arbetet har dock blivit mer omfattande än vad finansieringsutrymmet medgav. "Åres gröna dalar" kommer att stå helt utanför Fjällbetes organisation när/om det är blir implementerat. Catarina Nordin höll i förstudien. Kontakta catarina@fjallbete.nu för mer information.

(Catarina står för merparten av formuleringen ovan)

Lönsamma sammanhang

Det är namnet på det sammanhängande projekt med sex delaktiviteter som Fjällbete söker finansiering för ur det så kallade Landsbygdsprogrammet. Våra inledande kontakter tolkade vi som mycket lovande. Programmet kändes som skrivet för Fjällbete – men det blev tji när ärendet lotsades vidare bland Länsstyrelsens handläggare. Det finns öppningar som hanteras men ännu är inget säkert.

Fjällbete har lagt mycket av årets energi på att stängas med byråkratin och delat denna frustration med andra organisationer som heller inte fått några besked. Några beslut har alltså ännu inte fattats men muntliga löften om delfinansiering av ett av delprojekten gavs en bit in i processen. Där har Fjällbete valt att fortsätta driva önskan om ett sammanhållet stort projekt som skulle kunna få bättre effektivitet i nyttjande av medel eftersom delprojekten är tänkta att hänga ihop i ett större sammanhang.

Frågor kan besvaras av Jörgen Andersson. E-posta gärna jorgen@fjallbete.nu

Maskinsamverkan

Samverkan med Såå Mjölkgård har utvecklats vidare under 2007. Avsikten med ett av de planerade projekten handlade om produktion och samordning av vinterfoder.

Personaluthyrning

Arbetsbelastningen varierar under året. Ett sätt att hantera detta för att minska Fjällbetes ekonomiska belastning, göra Fjällbete attraktiv som arbetsplats och ge medarbetare bättre arbetsvillkor än vad som vore möjligt inom ramen för Fjällbetes egen verksamhet, är att nyttja medarbetarnas många olika kompetenser och via Fjällbete hyra ut dem. Byggjobb, arrangemang av Åre höstmarknad, ekonomitjänster är några av dessa tjänster.

Fastighetsägande

Under 2007 tog Fjällbete steg i en ytterligare riktning för att få egna verksamhetslokaler och för att bygga en fast arena för Fjällbetes idé. Beslut om köp av Undersåkers gamla Mejeri fattades i slutet av året.

Fjällbetes mötesplatser & kommunikationsytor

Fjällbete har funnits med i många sammanhang genom åren. Några av dem har varit årligen återkommande. Under 2007 föll några gamla bort, andra utvecklades, några förblev som förr och några nya kom till. Valet och nyttjandet av mötesplatser och kommunikationsytor är viktigt och utvärderas ständigt utifrån vad de kostar och vad de ger. Ofta är det inte helt lätt att bedöma i förväg. En slutsats från 2007 är att satsa mer på mötesplatser där vi har en chans att skapa relationer och mindre på sammanhang där vi försvinner i mängden. Fjällbete jobbade under hela året efter en ambitionen att med koppling till de sökta projekten passa på att ta fram en tydlig och genomtänkt kommunikationsplan men är inte framme.

Fjällbetes egna mötesplatser

Fjällbetarna

Hela laget av delägare, samarbetare, medarbetare och supporters är den viktigaste kommunikationsytan. Den största och dygnet runt aktiva gruppen särskilt om sommaren är fåren.

Fårhusen

Är liksom tidigare år vinterhalvårets stora mötesplats, särskilt när det lammas i april/maj. Där skapas relationer både organiserat för betalande grupper och för spontana besökare. Fårhusens potential nyttjades på ett nytt sätt i samband med den annorlunda marknaden "Fjäll, fjös och flärd" i mellandagarna.

Fårhagarna

Är och var sommarens stora mötesplats. Fåren gör det mesta av kommunikationsjobbet men även medarbetarna vid stängsling, fårförflyttningar etc. möter markägare och besökare. Gamla skyltar har inte uppdaterats eller kompletterats under 2007, vilket skämmer. Skyltningen är viktig och billig kommunikation men vi maktade inte riktigt. Tidigare har skyltning gjorts av 5:orna på Stamgårde skola men under 2007 blev denna aktivitet inte av pga sjukdom.

Butiken/kontoret

Från våren 2007 då Fjällbetes "projekt 007" avslutades blev Fjällbetes kontor och butik inte varit lika tillgängliga som tidigare. Det beror på att vi under 2007 inte har haft någon fast kontorstjänst som kunnat kombinera sina sysslor med att hålla butiken öppen. Flera delägare har uttryckt en rädsla för att vi tappat försäljning på grund av detta och föreslagit att hålla butiken öppen ideellt, men ingen har tagit på sig den rollen. Försäljningsmässigt så påverkade detta inte så mycket rent kortsiktigt, eftersom försäljningen i butiken står för en mycket liten del av totala försäljningen, MEN kontoret och butiken är en viktig mötesplats. Regelbundna och långsiktiga tillgänglighetstider är viktiga, om vi inte vill odla på svårtillgänglighet som en attraktionsstärkare. Butikens framtid och omfattning har varit en fråga sedan begynnelsen. Beslut finns om att den ska finnas men inga former för hur de ska gå till. Det vi vet är att skinn - och ull inte förmår att finansiera en butiksverksamhet och att en kombinationslösning med annan verksamhet samt att utveckling av såväl sortiment som syftet med att sälja produkterna utvecklas av någon som brinner för detta.

Hemsidan

Fjällbetes hemsida är en viktig kommunikationsyta som verkar uppfattas som mycket bra av besökarna. Den har reviderats och kompletterats med viss ny information under 2007. En enklare genomgång har lagt grunden till en kommande omstrukturering och komplettering med sådant som saknas med som efterfrågas. Tex information om själva basverksamheten - fårskötseln och ett förtydligande av Fjällbetes verksamheter.

Corre de Fåros - Fårusningen

Denna "happening" arrangerades i samband med att den sista fårskocken vallades hem från bete. I Undersåker gick man ur huse för att följa fåren och ta del av andra aktiviteter under dagen som avslutades med en välbesökt lammfärsbiffmiddag på Fjällsättra. Arrangemanget var det första i sitt slag och är tänkt att återkomma. Idén med arrangemanget var att skapa ett gemensamt välkomnande och positiv

"hemvändarkänsla" kring Fjällbetes får och att samtidigt skapa en mötes- och marknadsplats för folk, få och företagsamhet.

Fårfesten och andra ägarfårum

Den årliga fårfesten gick 2007 av stapeln på Fjällgården som serverade en lammbuffé till nästan 120 festande fjällbetare. Festfixare var Mary-Beth Agnarsson. I vanlig ordning presenterades "Fåråret" i år i bild. Några fler mötesplatser – eller ägarfårum – arrangerades under 2007 – tex "Fåren i hagen" där delägare bjöds in till en stund i gröngräset.

Fjäll, fjös & flärd

En lördag mellan jul & nyår såg ett nytt arrangemang med årlig återkomstambition dagens ljus. Fjällbete bjöd tillsammans med Jämtlands läns designcentrum in till hemmahosmarknad i fårhusen. Flera delägare men också andra fanns bland försäljarna i detta försök att skapa en annorlunda och närmare marknadsupplevelse och ytterligare en intressant mötes- och marknadsplats som välkomnar bofasta och besökare under julsäsongen.

Skrifter

Metafåren – Fjällbetes skriftliga, ganska regelbundna och tyvärr ganska monologartade kommunikationsyta med sina delägare har e-postats till delägarna vid tre tillfällen under 2007. Några delägare har nyttjat möjligheten att kommunicera via Metafåren. *Ägarbrev* – två ägarbrev från Fjällbetes daglige ledare har e-postats under 2007.

När jag tänker på Fjällbetes verksamhetsberättelse så ser jag en vältummad skrift överst i lektyrhögen på Fjällbetes och alla delägars toaletter. Det är en omfattande text som vill försöka kombinera möjligheten till snabb överblick med en chans till fördjupning i vad Fjällbete egentligen är. Där finns lika många frågor som svar som bjuder in till engagerat samtal kring vårt företag. Mål, medel och resultat stäms av med varandra. Många har varit inblandade i att bidra till innehållet i ett försökt att inte förminska eller förstora utan beskriva, förklara och föra framåt – vår verklighetsberättelse. Året är levandegjort med bilder och en utblick i omvärlden på nära och längre håll. Årets producerade nytta är beskriven utifrån ekonomiska, miljömässiga, samhällliga/sociala och estetiska perspektiv. Där berättar vi för varandra om allt viktigt vi velat åstadkomma, allt vi gjort, allt vi inte gjort, allt det vi gjort istället, möjligheter & kruz, vart vi är på väg. Där finns ett underlag för det levande samtalet om företagets framtid och utveckling.

Där är vi inte ännu men vi är på väg...
/Linda Forss

Andras mötesplatser

Fårdag på Jamtli Fjällbete fanns med och visade skinn och skinngarvning.

Fårdagen i Ottsjö Fjällbete fanns med när Keld Legind och Ottsjö välkomnade till en fårdag i Ottsjö i augusti. Vandring i de nu hävdade betesmarknerna, mönstring av lamm och en fantastisk middag stod på programmet. Konceptet kändes bra och kan återkomma.

Världens Fest Svenska kyrkan arrangerade sitt årliga konvent i Åre i augusti. Fjällbete var via sin delägare Ann Marie Somberg anlitad för att leda en vandring med herde och hund upp till Fjällvallens fäbod. Filmbevis finns. Fjällbetes får, herdar och mobiliaminibutik fanns även med som sceniskt inslag på kyrklägdan.

Fäviken Game Fair Fjällbete fanns som nu varande en tradition med under gamefairdagarna i juli. Vi hade tänkt att ta mycket plats och satsade mycket tid men timade dåligt och hamnade utanför blickfånget. Utvärdering efteråt har sagt att vi deltar men ligger lågt framöver.

Materialmässa Ull och garn visades och såldes på den årliga materialmässan i Östersund.

Smak & sång Storulvåns fjällstation med Mattias Grapenfelt i spetsen arrangerade en "Slow food" inspirerad happening där Fjällbete fanns med i mat & ord.

Åre Höstmarknad Fjällbete fanns i vanlig ordning med på Åre Höstmarknad. Ull och skinn fanns till inspiration och till försäljning som tidigare år, medan de seminarier som vi arrangerat tidigare år fick utgå. Istället valde Fjällbete ett nytt grepp för att visa upp Fjällbete tillsammans med några delägare på ett sätt som bidrog med en upplevelse i marknaden. Herdarna Jörgen, Pierre, Fredrik, Edvin och Maja tillsammans med tre hundar drev 250 får genom Åre by. På vägen besöktes Villa Tottebo, ICA Åre, Åregården, Åre hemslöjd samt Werséns. Hela övningen fotades och filmades av elever från medieprogrammet. Nytt för i år var även en "smaklek" som arrangerades i samarbete med Villa Tottebo. Bagge, tacka, lamm, fjällko-ko och fjällkalkv låg på tallriken när smaklekarna fick gissa vad som var vad.

Jamtlis julmarknad Ett för Fjällbete nytt sammanhang för att sälja idé och produkter.

Media har varit en god hjälp i Fjällbetes kommunikationsarbete och vi har fått god respons på de aktiviteter vi bjudit in media till. Fårdagen i Ottsjö gavs utrymme i lokalradion som också gjorde ett rent Fjällbetes reportage under våren. Fårrusningen gav Fjällbete förtjänad plats i lokalpressen och i lokal TV och "Fjäll, fjös och flärd" arrangemanget fick fin publicitet. Radio Åredalen har förstås varit behjälplig.

Andras företag, hemsidor & andra sammanhang Fjällbete har många viktiga kommunikationsytor inom räckhåll men nyttjar inte möjligheten på det sätt vi skulle vilja. En stor potential finns i delägarna, Åre Turistbyrå är en annan etc. Det handlar bara om att få och ta tid. Säkert finns många ytor som andra skapat åt oss men som vi inte känner till.

Hur framgångsrikt var Fjällbete under 2007?

Hur vill vi definiera framgång för ett företag som Fjällbete? Det vore spännande att hitta en redovisningsmetod och nyckeltal som på ett helhetligt vis beskriver producerade nyttor och verksamhetens kostnader ur perspektiv som tar hänsyn till flera aspekter än de ekonomiska. Fjällbete har en ambition att vara hållbart ekonomiskt, miljömässigt och socialt/samhälleligt och skulle behöva redogöra för alla dessa delar och den helhet de skapar. Där var vi inte 2007.

Så ekonomiskt då? Vi har gått med minusresultat men har en stark balansräkning. Vårt största problem under 2007 var likviditeten – dvs betalningsförmågan. I ett företag som Fjällbete kommer utgifter i klump och löpande medan intäkterna kommer lite mer oberäknerligt. Vi skulle behöva en likviditetsbuffert för att kunna få arbetsro. Vi kan säga att vi gjorde en kalkylerad förlust, för annars förefaller det ju som om vi inte vet vad vi håller på med.

Inom fårskötseln ökade intäkterna på köttssidan i och med den ökade produktionen. Samtidigt ökade behovet av arbetsinsatser, särskilt sommartid med det ökade markbehovet. Statliga ersättningar för markvård minskade och stöd för stängsling utgick inte alls. Levande Skola minskade i omfattning eftersom skolan inte bedömde att behovet av Fjällbetes tjänster var lika stort som tidigare. Detta gjorde inte att vi drog ner på Fjällbetes tjänst utan styrde om till andra uppgifter inom fårskötseln för att minska den stora arbetsbelastningen trots att fårskötseln inte riktigt förmår att bära 1, 5 tjänst. Vidare så har vi haft personal anställd i större omfattning av vad det funnits finansiering för, i väntan och förhoppning på att hitta fortsatta möjligheter till anställning och för att minska arbetsbelastningen på de anställda. Samtidigt har vi inte vågat satsa på andra viktiga uppgifter och marknadsföring som kanske skulle ha kunnat sälja flera tjänster och därmed öka intäkterna.

Jämfört med de senaste tre åren så saknades extern projektfinansiering och därmed finansiering för snabb utveckling. I och med detta förlorade Fjällbete en delverksamhet som hade ekonomiska muskler att driva utveckling och samtidigt en verksamhet att fördela svårminskade OH-kostnader med. Den stora misräkningen var att vi inte lyckades få vår stora projektansökan beviljad under året och kanske har vårt kämpande där stulit för mycket fokus från andra behov. Men om länsstyrelsens muntliga löften infrias nu under 2008 så räknar vi med att 2007 års förluster ska kompenseras i efterhand.

Mycket jobb har lagts ner utan ersättning 2007. Kanske mer än tidigare? Nyttan per satsad krona har hur som haver varit hög. Samtidigt har detta tärt på Fjällbetes humankapital även om det också byggt en del relationer.

Ekologiska nyttor och kostnader då? Vi har inget räkneunderlag utan det blir rent tyckande. Fjällbete har producerade mer öppna landskap, mer biologisk mångfald, och mer klimatsmart mat men samtidigt förbrukat en större andel ändliga naturresurser än tidigare främst i form av diesel under 2007. Samverkan med Såå Mjölkgård och Kläppen Gård gjorde

att vi kunde producera mer nyttor tillsammans. Och socialt? Levande skola har vill vi tro, skapat en del nytta. Fjällbete hoppas ha bidragit till en ökad känsla av sammanhang. Vi skulle dessutom kunna välja många sorters parametrar som nationella och regionala miljömål och inte minst humankapitalsvärderande nyckeltal.

För att kunna värdera framgång så behövs mål att utvärdera, nyckeltal att beräkna och kommunicera, budgetar baserade på tillräckligt pålitliga underlag och kostnader att relatera till resultaten till. För att kunna ta oss dit behöver vi ett ekonomiskt utrymme för att hantera denna mer helhetliga bokföring. Där är vi inte ännu men det är viktiga led i utvecklingen av en organisation som Fjällbete.

Stångning förevigad av medieeleverna Alexander, Björn, Fredrik, Joakim och Johan.

Men mer övergripande så kan vi säga att vi nu lyckats genomleva ett år med hårda villkor och att vårt företag klarat sig bra. Vår utmaning ligger i att vi försöker vara mycket mer än vi riktigt klarar av. Den organisation vi redan lagt oss till med och som vi ändå inte hunnit växa i ordentligt, den är alltså lämpad till ett större företag än det vi ännu har fått till. 2007 kan beskrivas som året då vi påbörjade ett nytt språng i företagets utveckling och att vi nu skaffat oss en del svidande skrubbsår på knäna och i pannan.
/Jörgen Andersson – Fjällbetes daglige ledare